

Toimenpidealoite TPA 2/2026 vp

Inka Hopsu vihr

Toimenpidealoite kuntouttavan ammatillisen opetuksen kokeilusta

Eduskunnalle

Nykyinen koulutusjärjestelmä ei riittävän hyvin tunnista sitä osaa ikäluokasta, jolla on jo nuorena alentunut työkyky, kuten esimerkiksi mielenterveyden haasteita, jotka muodostavat esteen tavanomaisten opintojen suorittamiselle. Oppivelvollisuusiän korottamisen jälkeen nämä kysymykset ovat tulleet erityisesti esiin, kun nuoret eivät ole lopettaneet opintojaan, vaan he ovat jatkaneet lähinnä TUVA-koulutukseen tai ammatillisen koulutuksen pariin.

Orpon hallitusohjelmassa linjataan ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen uudistamisesta. Oppimisen tuki ei kuitenkaan hyvin toimiessaankaan ratkaisisi kaikkia kasautuneita tarpeita. Kuntaliiton yhteydessä toimiva ammatillisen koulutuksen Areena-verkosto on esittänyt ratkaisuksi kuntouttavan opetuksen kehittämistä. Kuntaliitto ja ammatillisen koulutuksen toimijat ovat esittäneet valmisteltavaksi kuntouttavan opetuksen mallia, jossa yhdistettäisiin hyvinvointialueiden palveluita, työpajatoiminnan sisältöjä sekä ammatillista koulutusta. Kuntouttava opetus tarjoaisi uuden matalan kynnyksen toimintamallin kuntouttavan työtoiminnan ja erityisoppilaitosten tarjoamien palveluiden rinnalle. Mallilla voisi kuroa umpeen jo peruskoulussa alkanutta eriarvoistumiskehitystä ja parantaa oppimistuloksia, nuorten harrastuneisuutta, koulutustasoa ja työllistymistä. Erityisen suuri merkitys tämän kaltaisella toiminnalla on oppivelvollisuusiän nostamisen myötä, mikä on tuonut esiin, että kaikilla ei ole vielä 16-vuotiaana riittävää kykyä suoriutua ammatillisista- tai lukio-opinnoista muun muassa psyykkisen tuen tarpeen takia.

Kuntouttavan opetuksen mallin on arvioitu tukevan erityisesti toisella asteella opiskelevien oppivelvollisuuden piirissä olevien koulutusta. On kuntien ja koulutuksen järjestäjien vastuu huolehtia oppivelvollisuuden piirissä olevien opiskelusta ja opintojen etenemisestä myös toisella asteella ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVA-koulutus).

Mallin toimivuus vaatisi tiivistä yhteistyötä kuntien ja opiskeluhuollon palveluista vastaavien hyvinvointialueiden välillä. Kuntouttavan opetuksen mallia voisi rakentaa TUVA-koulutuksen rinnalle siten, että mallissa kuntoutukseen yhdistettäisiin sopivia osia ammatillisesta koulutuksesta ja työpajatoiminnasta. Kuntaliitto toteaa, että malli ei korvaisi ammatillisten erityisoppilaitosten tehtävää tai toimintaa, sillä ne palvelevat opiskelijoita, jotka tarvitsevat pitkäaikaista tukea vaikeiden oppimisvaikeuksien, vaikean vamman tai sairauden takia. Mallissa tarvitaan kuitenkin myös yhteistyötä näiden oppilaitosten kanssa.

Toimenpidealoite TPA 2/2026 vp

On yhteiskunnan velvollisuus tukea oppivelvollisuuden piirissä olevia ja mahdollistaa heille oppivelvollisuuden täyttäminen. Nykyjärjestelmän kehitystarve on tunnistettu, ja kuntouttavan opetuksen mallia on kokeiltu ainakin Helsingissä. Haminan seudulla melko lailla vastaavaa palvelua on tuotettu tiivistämällä merkittävästi eri toimijoiden yhteistyötä ja vahvistamalla yhteistä koordinaatiota. Kuntouttavan ammatillisen koulutuksen mallin ja ohjeistuksen kehittämiseksi ja laajemmin käyttöön ottamiseksi tulisi toteuttaa selvitys niin tarpeista kuin erilaisista nyt käytössä olevista ratkaisuista ja nimetä vastuutahot niin OKM:stä kuin STM:stä. Valmisteluun olisi tärkeä osallistaa ammatillisen koulutuksen toimijoita kehittämään mallia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kuntouttavan ammatillisen koulutuksen kokeilun käynnistämiseksi, jossa yhdistettäisiin hyvinvointialueiden palveluita, työpajatoimintaa sekä ammatillista koulutusta, ja toteuttaa valmistelun pohjaksi selvityksen tarpeista ja tällä hetkellä käytössä olevista ratkaisuista.

Helsingissä 3.2.2026

Inka Hopsu vihr